

Izhaja prvo soboto
vsakega mesca.
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchenfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:

Za Avstrijo celo leto K 3.—
Za inozemstvo „ „ K 4.—
Posamezne številke h 10.
Odpriete reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 1.

Dunaj, dne 8. februarja 1908.

I. leto. — V.

Glasnik.

Izpoznali smo potrebo, da izdajamo za naše slovenske članice in člane lasten list. Posvečen bodi strokovni organizaciji tobačnega delavstva. Naši organizaciji avstrijskega krščanskega tobačnega delavstva. Ne sramujemo se krščanskega imena. Ponosni smo, ko naglašamo, da smo krščanski socialci, krščanske socialke.

Čemu nov list, poreče ti kdo. Imamo „Našo Moč“. Res, da se je, in upamo, da se tudi v bodoče „Naša Moč“ zavzema in poteguje za tobačno delavstvo. Zasluži splošno slovensko delavsko glasilo, da se še bolj, kakor je že, razširi med slovenskim tobačnim delavstvom. Naravnost pozivljamo naše člane, da na vso moč agitirajo in širijo „Našo Moč“. Čim več imamo naših delavskih listov, močnejši smo.

Naša „Zveza“ pa potrebuje lastno glasilo, ki se pečaj predvsem in edinole z zadevami tobačnega delavstva, glasila, ki ga dobi v roke vsak naš član.

Zavedne člane in članice hočemo. Na shode ti ne pride vsak. Misli si, če plačam članarino, izvršil sem svojo dolžnost. To je sicer nekaj, vse pa ne. Po listu hočemo doseči, da bo vsak naš član, vsaka naša članica, zaveden krščansko-socialni delavec, boritelj za svete naše delavske krščansko socialne svetinje.

Nočemo toniti v brezverskem, mednarodnem rdečem morju naših zaslepljenih tovarišev.

Zavedni člani naše krščanske tobačne delavske organizacije pa tudi nočemo mirovati prej, da privabimo z marljivo, vztrajno agitacijo v naše vrste še one naše tovariše in tovarišice, ki so dobre volje.

Krepko in močno ostani, mati organizacije tobačnega delavstva, naše „Podporno društvo“, ki ima toliko zaslug za tobačno delavstvo. A slovenska veja avstrijske zveze kršč. tobačnega delavstva obrodi tudi kmalu tisočeri sad.

Navdušeno, z vnemo na delo, da pridobimo novih članov naši organizaciji, organizaciji kršč. soc. tobačnega delavstva, ki je pravična vsem narodom, in tudi Slovencem, kar dokazuje, ker je pričela izdajati lastni slovenski „Glasnik Avstrijske kršč. tobačne del. zveze“.

Občno zborovanje „Krščanske avstrijske tobačne delavske zveze“.

Naše občno zborovanje, ki se je vršilo na Dunaju, je bilo sijajno. Posvetovanje resno. Upamo za bodočnost najboljše. Razgovorili smo se o Zvezinih zadevah in o razmerah tobačnega delavstva. Temeljito smo se posvetovali o zadnjem izboljšanju. Občnega zborovanja se je udeležilo tudi več državnih poslancev, ki so se gotovo poučili o razmerah tobačnega delavstva. Udeležba državnih poslancev Fuchsa, Kunschaka, Anderleja in Gostinčarja dokazuje, da se krščansko-socialni poslanci zanimajo za tobačno delavstvo. S preteklim letom smo lahko zadovoljni. Imamo nad 1500 novih članov. Le malo članov je izstopilo. To dokazuje pridnost v agitaciji in krščansko-socialno zavest našega delavstva. Občni zbor je odobril vse po načelnstvu predlagane stvari. Zdaj se gre za to, da se izpeljejo.

Otvoritev zborovanja.

Zborovanje otvori »Zvezina« načelnica, gospa Majeszky. Število navzočih zaupnikov nam podaja lepo sliko o razvoju naše »Zveze«. Dalekosežni so predlogi in naloge, ki naj jih izvede občni zbor. Želimo, da koristijo sklepi »Zvezi« in tobačnemu delavstvu. Pozdravi drž. poslance Fuchsa in Gostinčarja.

Odobri se sledeči

Spored:

1. Otvoritev in pozdrav. 2. Določitev prezenčne liste in poslovnika. 3. Poročilo o »Zvezinem« delovanju. 4. Blagajniško poročilo. 5. Poročilo revizorjev. 6. Volitev »Zvezinega« načelstva, nadzorništva in razsodišča. 7. Predlogi. 8. Izprememba pravil. 9. Organizacija in agitacija. 10. Gospodarski položaj tobačnega delavstva. 11. Slučajnosti.

Spored se odobri. Navzočih je 28 delegatov, ki zastopajo 30 glasov. Centrala je zastopana z 12 člani. Nižjeavstrijska 4 delegate s 4 glasovi, Zgornjeavstrijska 1 delegat z 1 glasom, Solnograška 1 delegat z 1 glasom, Štajerska 1 delegat z 1 glasom, Koroška 1 delegat z 1 glasom, Tirolska 2 delegate s 4 glasovi, Kranjska 2 delegata s 3 glasovi in Moravska 3 delegati s 3 glasovi.

„Zvezino“ delovanje.

»Zvezin« tajnik Ullreich poroča o društvenem delovanju. Zasluga »Zveze« je, da skrbi, da si malo, glavno ravnanje za jetično delavstvo. Da dosejanja sredstva niso zadostovala, nam dokazuje, ker se zviša letos za to določena vsota od 20 na 30 tisoč kron. Končno bodo le prisiljeni, da zgrade zdravilišče.

Za reformo penzij se je potegovala naša »Zveza«. Krepko jo je podpiral poslanec profesor Sturm. Tudi pri razpustu podpornega zaklada je storila »Zveza« svojo dolžnost. Seveda trde socialni demokratje nasprotno, a vemo, koliko jim lahko verjamemo.

Potegovali smo se za trajno ureditev penzij. Naše zahteve obsega interpelacija poslanca Kunschaka dne 25. junija v državnem zboru. (Objavljena je bila v »Naši Moči«. Op. ured.)

Glavno ravnanje namerava urediti penzije po načelih plačilnih razredov. Zato so potrebni dolgotrajni računi, kar bi lahko izostalo, če bi dovolili, kar mi zahtevamo. V dunajski mestni hiši nastavljen ženske, ki čistijo stopnice in hodnike, imajo to, kar smo zahtevali po Kunschakovi interpelaciji. Kar stori dunajska občina za postrežnice, lahko izvede tudi tobačna režija, če ima voljo za to. Govornik se nato peča s protestom proti »Zvezi avstrijskih industrijcev«, ki hočejo otežiti že itak težavni položaj tobačnega delavstva. Tobakno delavstvo mora paziti, ker industriji natihoma še vedno rujejo proti tobačnemu delavstvu. Nedavno je protestirala trgovska zbornica v Roveretu proti izboljšanju tobačnemu delavstvu v Saccu. Nastopili smo za požarne čuvaje. Posamezni poslanci so posredovali na prošnjo naše »Zveze« za prežrtje delovodje. Gibanje za izboljšanje delavskih plač jeseni smo podpirali z interpelacijo v državnem zboru. Posameznim krajevnim skupinam je znano, kolikokrat so se obračali na tajništvo in na »Zvezo«.

Da je dovezetno tobačno delavstvo misli krščanskega strokovnega združenja, dokazuje, ker napreduje naše društvo. Volitve v bolniške odbore nam tudi to dokazujejo. Dobili smo 5900 glasov, žal, da niso povsod postavili kandidatov.

Zveza je napredovala. Leta 1906 smo imeli 6, zdaj imamo 14 krajevnih skupin. Konstituirali sta se

lani skupini Ljubljana in Hallein, nove pa ustanovile v Novem Tišinu, Dunaj-Rennweg, Celovec, Fürstentfeld, in v Sacco. Koncem l. 1906 smo imeli 1901 člana, koncem l. 1907 pa 3310. Vstopilo je 1545 novih članov, izstopilo 115, umrlo 9, črtali smo 12 članov. Tajnik je govoril na 27 shodih. Osrednji »Zvezin« odbor je imel 14 sej. Tajništvo je rešilo 1110 pisem. Strokovno glasilo je poskočilo od 2100 na 2800 izvodov. Italijanski člani dobe »La squilla«, za slovenske se ustanovi lastno strokovno glasilo. Poročilo se vzame na znanje.

Kunschakov govor.

Državni poslanec Kunschak pozdravlja zborovalce kot predsednik izvrševalnega odbora krščanskega socialnega delavstva in kot predsednik društva, v katerega prostorah se vrši »Zvezino« občno zborovanje. Ni še dolgo, ko so se norčevali, češ, da »Zveza« ne bo imela življenske moči. Dokazali ste s požrtvovalnostjo, da so tla, ki jih obdelujete, sposobna za seme krščanske misli, ki bo vzkliklo in rodilo sad. »Zveza« živi. Vedno in vedno, kar je popolnoma prav, je zahtevala od nas poslancev, da uresničimo »Zvezine« želje. Krščanski poslanci se bodo potrudili, da olajšajo izvedbo vaših načrtov. Borite se proti delodajalcu, pred katerega imenom stoji c. kr. Ljudsko zastopstvo je sposobno, da vpliva na državo. Namen vaše »Zveze« je, da kolikor mogoče izboljšate položaj tobačnemu delavstvu in da ne bo treba beračiti onim, ki so služili celo življenje državi. Krepko vas bomo podpirali. Da niso, kar govorim, le prazne besede, lahko sami sodite. Došla sta v vašo sredo poslanec Gostinčar iz Ljubljane in poslanec Fuchs iz Linca. To dokazuje, da hočemo pošteno in odkrito podpirati vaše težnje.

Dr. Hemalov pozdrav.

Za »Državno zvezo« in za strokovno komisijo pozdravlja zborovalce dr. Hemala. Pohvali »Zvezo«, ki je prva premostila narodna nasprotstva in združila v organizaciji razne narode.

Blagajničarka gospa Walch poda na to

Blagajniško poročilo

Dohodki.

od 1. januarja 1908 do 31. decembra 1907.

Izdatki.

	K	h		K	h
Blagajniško stanje 1. januarja 1907	1514	96	Bolniške podpore	14835	58
Obresti	68	85	Porodniške podpore	1399	66
Krajevne skupine za l. 1906	4947	33	Izredne podpore	25	—
129.184 tedenskih doneskov	25836	80	Odstotki krajevnim skupinam	2849	08
1462 vpisnin	584	80	Strokovno glasilo	1472	06
Povrnjena posojila	300	—	Agitacija	729	58
Čisti dobiček ob ustanovni slavnosti	119	54	Tiskovine in knjigovez	409	43
Povračilo krajevne skupine Ottakring	23	80	Pisarniška uprava	1021	36
Strokovno glasilo	58	87	Vzdrževanje pisarne	714	64
Razni	15	81	Stvarni upravni izdatki	404	74
			Plača in renumeracija	1627	—
			Delegacije, sejni stroški	230	83
			Povračila in ročni denar krajevnim skupinam	110	27
			Knjige in časopisi	131	40
			Bolniška blagajna	36	80
			Razni izdatki	53	42
			Vsota	26050	13
			Blagajniško stanje:		
			a) gotovina	K 426.51	
			b) v občinski hranilnici	4555.53	
			c) v poštini hranilnici	2438.59	7420 63
			Vsota	33470	76
	33470	76			

Izkaz premoženja.

	K	h
A. Aktiva.		
Gotovina	426	51
Naloženo pri občinski hranilnici	4555	53
Vloga pri poštni hranilnici	2438	59
Vrednost pisarniške oprave po 10% odbitku	1119	45
Vrednost tiskovin	50	—
Vrednost papirja, znamk itd.	40	—
Vrednost kuriva	35	—
Predjemni krajevnim skupinam	72	90
Premoženje krajevnih skupin dne 31. decembra 1907	2690	67
Vsota	11428	56
B. Pasiva.		
Neporavnani računi	192	—
Vsota	192	—
Aktiva	11428	56
Pasiva	192	—
„Zvezino“ premoženje	11236	56

Tajnik Ullreich opomni, da je dejansko »Zvezino« premoženje višje. Nekatere krajevnne skupine namreč še niso naznanile stanje premoženja dne 31. decembra 1907. Po poročilu revizorja Maierja se podeli odboru absolutorij.

Novo „Zvezino“ vodstvo.

Izvoli se nato odbor. Soglasno so izvoljeni: Majeszky Ivana, načelnica; Kleinert Alojzija, prva načelnica; Woprawil Henrik, drugi načelnikov namestnik; Ullreich Frančišek, zapisnikar; Schäfer Marija, zapisnikarjeva namestnica; Pissenberger Jospina, blagajničarka; Mayer Leopold, blagajnikov namestnik; odborniki in odbornice: Hezl Elija, Nechwatta Marija, Schimko Katarina; nadomestni odbor: Masaček Amalija, Wagner Franc, Walch Pavla, Mayer Ignac; nadzorovalni odbor: Franke Leopoldina, Mück Alojz, Spöner Jospina; namestniki: Smetana Ivan, Schreckmaier Avgusta, Voigt Terezija; v razsodišče: Kastner Karol, Sattler Ivana, Schittler Marija, Rasch Peter in Atzelsberger Fric.

Gospodarski položaj tobačnega delavstva.

O gospodarskem položaju tobačnega delavstva poroča tajn. Ullreich. Govornik se peča z izboljšanjem plač, ki je nezadostno in se mačehovsko ozira na marsikatero kategorijo. Če bi se bilo izboljšalo eno krono tedensko, bi se morali poprašati, kaj da naj počnemo z njo. Saj se komaj pokrije z njo večji izdatek, za kolikor so podražili l. 1907 premog. Podražila so se pa tudi živila, obleka, perilo, obutev, stanovanja, kratko vse in sicer občutno. Ker pa vzame izboljšanje že edino podraženje premoga, nima delavstvo ničesar po izboljšanju. Dobili pa niso vsi delavci in delavke po eno krono tedensko. Veliko jih je, ki so dobili samo 50 vinarjev. Kaj naj zdaj store, ko so pričakovali celo leto izboljšanja? A so tudi, ki so dobili še manj! Tobačni monopol prinaša vsako leto nekaj milijonov več, a za delavstvo, ki pridobiva po svojem delu in pridnosti milijone državi, nima država ničesar.

Glavno ravnateljstvo je izdalo odgovor na »spomenice« delavstva. To je napredek. Glavno ravnateljstvo je vsaj zapustilo svoje dosedanje nepriključno stališče. Zdaj poznamo vzroke, ki jih navajajo nasproti delavstvu. Lahko odgovarjamo.

Sklicuje se glavno ravnateljstvo predvsem na kredit, s katerim razpolaga. Izgovor ni utemeljen.

Oglejmo si proračunske številke za l. 1908. Znašali so:

	Dohodki	Stroški	Prebitek
1907	236,259.000 K	89,164.600 K	147,094.400 K
1908	243,957.800 „	92,766.400 „	151,191.400 „
torej 1908 več	7,698.800 K	3,601.880 K	4,097.000 K

Za višje plače je določenih v proračunu 1,138.000 kron. Bi li državno gospodarstvo skočilo iz tira, ako bi izročil državni upravni tobačni monopol dva milijona manj? Gotovo ne, ker znaša državni prebitek 146 milijonov.

Jeli zapisano, da mora vsako leto tako poskočiti čisti dobiček tobačnega monopola? Vsako leto poskoči za nekaj milijonov. Če bi bili izročili letos erarju namesto štiri samo poldrugi milijon, ako morajo imeti že vsako leto višji prebitek, bi bili lahko delavstvu zdajno izboljšali plače in izpolnili še marsikatero drugo zahtevo. Sklicavanje na razpoložljiv kredit torej ni utemeljeno. Utemeljeno tudi ni sklicavanje, da so porabili za ureditev plač za leta 1899 do 1908 nad 7 milijonov 500.000 kron. Vsota sama na sebi res ni majhna, ako jo vzamemo v celoti. Če jo pa primerjamo z nekaterimi drugimi številkami, dobimo povsem drugo podobo. Po izkazih glavnega ravnateljstva je bilo 1899 l. 37.255 delavcev in delavk, koncem l. 1906 pa 40.436. Povprečna plača je znašala 1899 l. 453-71 K, koncem l. 1907 je komaj dosegla letnih 600 K. V najboljšem slučaju se je zvišala za 160 K. Če to vsoto razdelimo na devet let, ne dobimo kdosi gavedi kako velikega zvišanja. Ako pa primerjamo denarjevo vrednost pri nakupu, vidimo, da nima delavstvo od povišanja ničesar. Prehitela je draginja izboljšanje. Ne da bi pretiravali, lahko trdimo, da si mora delavstvo zdaj več pritrgovati kakor svoj čas.

Če se trdi, da premetse dninarje po desetih letih v tedensko plačo, hočemo počakati, da vidimo, če bodo to tudi povsod izvedli. Dozdaj se to ni godilo, kar dokazujejo pritožbe po vseh tvornicah.

Glede na uvedbo tedenske plače po pripravljavnicah smodk, obeta glavno ravnateljstvo toliko kot nič. Zato moramo to iznova zahtevati.

O nameščanju na boljša mesta izjavlja glavno ravnateljstvo, da je za to merodajna službena doba. Hvalevredno. A kako je v praksi? In koliko je pritožb glede na posamezne uradnike. Prav je, da se je to zopet naglašalo nasproti višjim. Pravice pritožbe skonstruiranim komisarjem se ho delavstvo obširno posluževalo. Pokaže se, če bodo vpoštevali primerno pritožbe.

Tedenske plače niso dovolili v skladalnici smodk in cigaret, češ, da je to delo, ki se plačai po kosu. A ta trditve dokazuje jako malo praktičnega znanja. Vzdržujemo navedeno zahtevo.

Med najvažnejše izjave spada ona o prostem sobotnem popoldnevu in o uvedbi 48urne tedenske delavske dobe. Sklicuje se generalno ravnateljstvo, da je znašala začetkom delavna doba 12 ur, potem 10, nadalje 9 in pol in zdaj 9 ur na dan. Na teden se torej dela 52 $\frac{1}{2}$ ure. To je lepo, a delavna doba se je znižala po drugih podjetjih. Ni torej nikaka posebna zasluga, če se je znižala delavna doba tudi po tobačnih tvornicah. Če zahtevamo, da naj znižajo delavno dobo in osobito sobotno popoldne, je naša zahteva utemeljena v prometnih razmerah. Delo po tobačnih tvornicah škoduje zdravju in delajo po njih večinoma ženske, kar utemeljuje našo zahtevo. Nerazumljiv je stavek, da se nova delavna doba ni zvišala. Menda se boje, da se delavstvo ne more navaditi na krajšo delavno dobo. Potrebno je, da se zviša plača delu na geding.

Glavno ravnateljstvo obeta, da hočejo poizkusiti s prosto soboto letos. poleti. Napovedani poizkus delavstvo odločno odklanja. Zahtevamo prosto sobotno popoldne, a se naj zato ne zviša delavna doba ob delavnikih.

O dopustil izjavlja glavno ravnateljstvo, da pače odločitev letos. Najbrže ne dobimo dosti, ker sicer bi bili takoj odgovorili z da.

Z ozirom na trajnost po enoletni poizkušni službeni dobi obeta glavno ravnateljstvo, da hoče načelnikom zopet naročiti, da se naj ozirajo na § 2 delavnega reda. To je zelo potrebno. Posamezna vodstva se za ta paragraf delavnega reda niso prav nič zanimala. Od delavca zahtevajo, da izpolnjuje natančno določila delovnega reda. Zato zahtevamo, da se drže delovnega reda tudi predstojništva.

Ročnim izdelovalcem cigaret obetajo, da se hočejo po možnosti ozirati na enake plače. Ta pojem se jako lahko raztegne, kar delavstvo dobro ve. Videli bomo, če bodo za prikrajšanje delavstva pri premišljanjih na druga mesta odškodnovali z dokladami. Na vsak način je to potrebno.

»Oddaja fabrikatov za lastno ceno se ne strinja z načeli tobačnega monopola.« To je vprašanje, o katerem se lahko prepira. Če bi se držali tega načela, bi se ne smela dajati sol solinskim delavcem in ne režijske karte železniškim uslužbencem.

Tudi ne velja, kar trdi glavno ravnateljstvo o profesionalistih. V praksi je neresnično, da bi se ne zahtevala posebna vsposobljenost, kakor tudi, da so odgovorni za delo uradniki in delovodje. Odgovoren ostane vedno le delavec.

Čudno pa je, ko trdi glavno ravnateljstvo, da so profesionalisti boljše plačani kot navadni dninarji. Saj je samoobsebi umevno, da se primerno plača delo, pri katerem se zahteva več znanja. Dobri profesionalisti postanejo delovodje prej kakor po tobačnih tvornicah. Kar se pravi o plačanih popoldnevih pred visokimi prazniki, se gre le za dobro voljo.

Edino, kar so dovolili, je odškodnina ob orožnih vajah tudi neoženjenim delavcem. To je jako malo. Pridno moramo delati, da damo našim zahtevam po organizaciji večjo moč.

Ničesar ne omenja spomenica o požarnih čuvajih. Vsem nam dokazuje, kako nujno je potrebno, da se organiziramo.

Govor državnega poslanca Gostinčarja.

Državni poslanec Jožef Gostinčar naglašja, da stanje tobačnega delavstva res ni sijajno. Živila so se podražila v kratkem za 50 odstotkov, stanovanja pa za sto. Plače so se pa povišale zgolj za 15 do 20 odstotkov. Tobaknemu delavstvu ne popboljšavajo tako plač, kakor bi bilo potrebno. Starsih dninarjev nočejo premestiti v tedensko plačo. V Ljubljani imajo samo trije čuvaji tedensko plačo, ki morajo delati službo tudi ob nedeljah in so zato na slabšem. Prejemalke zahtevajo, da se uvrste v tedensko plačo, ko prično prejemati. Pri izboljševanju postopajo na poseben način. Odtegnili so nekemu mizarju pred nekaj časa eno krono, zdaj so mu jo zopet dali in to imenujejo potem izboljšanje. Moški zaslužijo na dan po en goldinar 30 kr. S tako plačo naj se rodbina preživi v sedanji draginji.

Glede na stanovanja je storil, kar je mogel. Ljubljansko delavsko stavbno društvo je gradilo tudi tobačnemu delavstvu hiše. Taká hiša s štirimi prostori in z vrtno je stala 2000 do 3000 goldinarjev. Amortizacija znaša en odstotek. Tako se plačuje hiša z istim denarjem kakor stanarina gospodarju. Predlagal sem glavnemu ravnateljstvu, da naj dajo delavstvu brezobrestno posojilo. Predlog so odklonili. Obľubili so pa, da dobe podporo društva, ki grade tobačnemu delavstvu hiše. Ob priliki primem glavno ravnateljstvo za besedo. Glavni ravnatelj pravi, da ne more storiti ničesar, ker je preveč zahtev. Če stori za ene kaj, pridejo drugi, da bi pa vsem vstregel, pa nima dovolj sredstev.

Tudi zbornica naj bi kaj storila. V proračunu naj se vstavi n. pr. 100.000 goldinarjev za take namene. Zakaj bi ne šlo pri nas, kar je mogoče drugod.

Zahtevali smo, da bi dobili premog za ono ceno, kolikor plača tvornica zanj. Rekli so, da ne gre, češ,

da se morajo ozirati na prekupce. A šlo je le. Samo skupno mora naročiti vagon premoaga več delavcev. mog za tvorniško ceno.

Načelnistvo obvesti o tem premogokop in dobimo pre- S tem še ni storjeno vse. Ni obrata, kjer bi bilo toliko bolnikov, kolikor jih je po tobačnih tvornicah. Če sedi delavka devet ur v slabem zraku, potrebuje razvedrila. Morala bi v svež zrak. Za vožnjo pa nima denarja. Predlagal sem v zbornici, da dobi tobačno delavstvo znižane vožne cene. Predlog se je nakazal železniškemu odseku. Če se vozijo lahko poceni visoki uradniki, zakaj bi se ne smelo delavstvo voziti po znižanih cenah.

Tobačno delavstvo mora gledati na to, da dobi boljši kruh. Nastavljeno bi moralo biti trajno. Niso c. kr. delavci in delavke, marveč le delavci in delavke v c. kr. tob. tvornicah, in na slabšem, kakor vsi drugi. Na leto zaslužijo državi več milijonov. Ker imajo dolžnosti, morajo dobiti tudi pravice. Ustanovi naj se status, ki določa napredovanje v službi. Tako bo vse urejeno. Dobili boste tudi dopust. Dopust dobite sicer lahko tudi sedaj, a zdaj vam ničesar ne dajo in nimate denarja, da ga uživate. Glavno ravnateljstvo reši zdaj malone vse v negativnem smislu. Če postanete definitivni, se morajo rešiti navedena vprašanja.

Glavno ravnateljstvo je odgovorilo na vaše spomenice in izročilo dotični spis bolniškemu odboru. Spomenic pa niso izročili bolniški odbori, marveč organizirano delavstvo. Glavno ravnateljstvo bi se bilo moralo obrniti na organizacije in z njimi občevati. Izvesti se mora tudi tu, da priznajo organizacijo.

Z vso vnemo pa morate izpolnjevati v lastno korist organizacijo. »Zveza industrijev« je nastopila proti vašim delavskim razmeram. Gospodje ne vidijo radi, da imate nekoliko boljšo plačo. Po ljubljanskih tvornicah plačujejo ti gospodje tedensko delavstvu 2½ do 4 gld. Lepo bi se zahvalili, če bi hoteli tudi pri nas uvesti take plače. Po interpelaciji smo tudi protestirali proti stališču »Industrijske zveze«.

Najboljše vaše varstvo je pa vaša organizacija. Zato jo pa utrjujte in razširjajte! Socialnodemokratska organizacija ne bo branila vaših koristi. To vidimo v zbornici pri delu socialno demokratskih poslancev. Najboljša obramba vaših koristi je dobro izvedena, krepka krščanska organizacija tobačnega delavstva.

Razmere v Saccu.

Zastopnik Dalla Brida govori o razmerah v tobačni tvornici v Saccu. Za kazen morajo delati delavke 100 do 500 vzorcev. Kazni z zmanjšanjem dela trajajo večkrat po dve leti. Kadar snažijo dvorane, morajo delavke počivati pol dne. Razmere so v tej tvornici slabe.

Nato se je prekinilo zborovanje prvega dne. Drugi dan se nadaljuje občno zborovanje.

Zvišanje članarine.

Tajnik Ullreich utemeljuje predlog glede na zvišanje članarine na tedensko 24 vinarjev. Organizacija mora imeti sredstva, da izpolni svojo dolžnost in mora delati za bodočnost. Finančna podlaga je velike važnosti. Vedno več se tudi zahteva od »Zveze« Sklene se:

Članarina se določi s 1. februarjem 1908 s 24 vinarji na teden. Bolniška podpora ostane sedanja.

Pogrebna podpora.

Sklene se: Uvede se pogrebna podpora, ki znaša:

po enoletnem nepretrganem članstvu	K 10 ⁰⁰ -
" dve "	" 20 ⁰⁰ -
" pet "	" 30 ⁰⁰ -

Pogrebna podpora se prične podeljevati takoj, ko se prične pobirati zvišani prispevek.

„Zvezino“ strokovno časopisje.

Sklene se, da izhaja »Zvezino« nemško glasilo dvakrat mesečno. Obenem se določi, da prične izhajati enkrat mesečno slovensko »Zvezino« glasilo, pričeni mesca februarja.

Krajevnim skupinam se naroča, da ustanove krajevni tiskovni odbor, ki naj poroča strokovnemu časopisju.

Določi se enoletna čakalna doba.

Za člane, ki pristopijo »Zvezi« po 1. februarju, se določi enoletna čakalna doba za podpore.

Gospa Wach izvaja ob utemeljevanju te točke: Vsak član, predno dobi podporo, naj prej prispeva skupni blagajni.

Nato govori tajnik Ullreich o organizaciji in o agitaciji. Izvaja sledeče misli:

Izšolanje novih članov.

Pred vsem imamo dolžnost, da izšolamo in poučimo člane, ki so pristopili »Zvezi« v minulem letu. Novim članom moramo pojasniti važnost združevanja. Zavedati se morajo, da edino po združevanju lahko sodelujejo pri izboljšanju delovnih razmer. Nastopiti se mora proti naziranju, ki se še tu in tam dobi, da je organizacija pred vsem podporni zavod. Če bi zgolj podpirali člane, bi jim to le malo pomagalo. Glavna naša dolžnost je, da se izboljšajo delovne razmere. V tem oziru se mora še veliko storiti.

Krščanski socialci in socialni demokrati.

Na shodih se mora pokazati razloček med krščanskimi in socialnodemokratskimi stremljenji, če prav potem upije »Tobačni Delavec«, da se je na shodu zgolj zabavljalo proti sodrugom. Ni zabavljanje, če se pokaže v pravi luči agitacija teh ljudi. Delavstvo mora tako izpoznati in samo presoditi pravo vrednost socialnodemokratskih obljub. Izpoznalo bo pa tako tudi delavstvo, da spada v zvezo krščanskega tobačnega delavstva.

Mesečni shodi.

Doseže se to, če se uvedejo redni mesečni shodi. Na shodih naj bi bila dva poročila o delavskih razmerah glede na važna dnevna vprašanja in pa o kakem strokovnem predmetu.

Sicer je težko, ako se prireja več shodov. Tobačno delavstvo obstoji po veliki večini iz žena, ki imajo hišna opravila. A če shodi niso dolgi, a zanimivi, prihajajo nanje tudi člani, dasi se ne obravnavajo pereča vprašanja. Kjer je le mogoče, naj se izvedejo mesečni shodi.

Diskuzijski večeri

pri katerih bi razpravljalo delavstvo o raznih stvareh, se lahko razmotrivajo važna vprašanja. Ob takih večerih bi marsikateri član in članica rajši povedal svoje težnje, kakor pa na shodih, na katerih upade marsikomu pogum.

Socialno poučni tečaji.

Po krajevnih skupinah so člani, ki jim ne bodo zadostovali diskuzijski večeri. Zanje se naj priredi socialni kurz, ki naj bi se pečal z vprašanji o strokovni organizaciji, z delavsko postavodajo itd. Samobsebi je umevno, da naj se takih tečajev udeleže tudi odborniki krajevnih skupin. V takih tečajih se izobrazijo poročevalci in govorniki za mesečne shode in diskuzijske večere. (V Ljubljani je splošni socialni kurz ob petkih ob pol 8. zvečer v prostorih S. K. S. Ž. Vodi ga dr. Ušeničnik. Kazalo bi pa, da bi priredilo tobačno delavstvo zase tudi diskuzijske večere, na katerih bi se obdelala tvarina za mesečne shode. Op. uredništva.)

Knjižnica.

Krajevne skupine naj bi ustanovljale lastne knjižnice. Poleg zabavnih knjig naj bi se skrbelo tudi za socialna dela.

Agitacija.

Če se to uvede, se izboljša tudi agitacija sama posebi. Ni se delalo lani brezuspešno. A napačno bi bilo, če bi se zadovoljili s tem, kar smo dosegli. Zdaj, ko vidimo, da rodi zemlja sad, če jo obdelujemo, moramo pomnožiti agitacijo. Vsak posameznik naj agitira, hitro bo potem naraščala naša organizacija.

Volitve v bolniške odbore.

Tudi volitve v bolniške odbore morajo dokazati, da se je ojačila naša organizacija. Povsod se morajo postaviti kandidati tudi tam, kjer ni upanja, da bodo izvoljeni. Kar se ne posreči še letos, se lahko prihodnje leto. Naši člani naj dajo glasove le svojim zaupnikom. Oddani glasovi naj podpirajo zahtevo: priznanje organizaciji. Čim močnejša bo naša organizacija, tim preje izvedemo svoje zahteve. Vsaka krajevna skupina, vsak član naj stori svojo dolžnost.

Prihodnje občno zborovanje

se vrši prihodnje leto zopet na Dunaju.

Češki »Zvezin« list.

Schneider iz Novega Tišina predlaga, naj se ustanovi tudi češko »Zvezino« glasilo, ki je zahtevalo češki člani. Se odstopi tajništvu.

Sobotno prosto popoldne.

Več delegatov govori o načrtu glavnega ravnateljstva ozirom na sobotno prosto popoldne in nameščenje delovne dobe ob delavnikih. Sklene se, da se povsod protestira proti takemu poizkusu. Delavstvo zahteva prosto sobotno popoldne, ne da se zato podaljša delovna doba na druge delavnike.

Častni člani.

Sklene se, da se imenujejo za častne člane »Zveze avstrijskega krščanskega tobačnega delavstva« državni poslanci Gostinčar, Sturm, Kunschak, Anderle, Francišek Fuchs in Spalowsky.

Ker je spored izčrpan, zaključijo gospa Majesky zborovanje.

Odgovor

na spomenice delavstva c. kr. tobačnih tovarn.

1. Splošno zvišanje plač s posebnim ozirom na one vrste delavcev, kojih zaslužek je pri sedaj veljavnih plačah posebno zaostal.

Tej zahtevi se s strani vrhovnega ravnateljstva s pravkar izvedeno prepsno plač, s posebnim ozirom na razmerno zaostale mezdne nastavke v toliko ugodilo, kolikor le mu je bilo mogoče z ozirom na razpolagajoči tozadevni kredit. Več kakor deset let sem je vrhovno ravnateljstvo vsako leto uporabilo znatne zneske za izboljšanje plač.

Vsled v letih 1899 in 1908 izvedenih plačilnih prenosov nastali večji skupni trošek znaša več kakor 7 in pol milijona kron.

Gmotno stanje delavstva kar največ mogoče izboljšati, bo tudi v bodoče eno izmed glavnih prizadevanj vrhovnega ravnateljstva.

2. Uvedba tedenske plače mesto dnevščine za vse na v pogojni plači se nahajajoče moške in ženske delavce.

Obenem s pravkaršno preosnovo plač izpremenila se je deloma tudi njihova oblika, ki s početkom leta 1908 znatno razširi krog tedensko plačanih delavcev. — Po določbah okrožnice št. 424 P. P. bodo tehtalke oddelkov za smodke in cigarete, z ozirom na naklonitev tedenske plače v bodoče deležne istih ugodnosti, kakor jih novejši čas uživajo prejemalke. Nadalje se moški dninarji s čez deset let službenimi leti uvrstijo med tedensko plačane delavce. Vendar pa preudarno delovanje v tej meri s tem še ni izključeno.

3. Odprava tretje (najnižje) plačilne stopnje v pripravljalnici za smodke ter izplačevanje mezde neodvisno od fabrikacije. Razglasitev plačilnega določnika, po kojem bi vsaka delavka vsak čas sama izračunala, koliko je zaslužila na temelju lastne storitve.

Sedanji plačilni način v pripravljalnici za smodke uveljavi se je šele pred letom na podlagi temeljite in skrbne proučitve. Po tako kratkem času se ne more z vso gotovostjo izreči zanesljive sodbe, če se bo ta način praktično obnesel. Šele po daljši preizkušnji začasne odredbe bo vrhovno ravnateljstvo temeljem zadostnega opazovanja zamoglo pregledati uspehe, na kar bo vnovič zavzelo stališče k temu vprašanju.

4. Pri delavkah fabrikacije smod naj se premeščanje na bolje plačana delovna mesta, zlasti na prejemalska, vrše ob enakih zmožnostih po službeni starosti.

Načelo je, da ima pri premeščanju na bolje plačana delovna mesta poleg potrebne zmožnosti med več delavci biti merodajna službena starost.

To stališče se predstojništvom vnovič povdara. Tudi se bo delovnim osebam, ki se v tem oziru smatrajo zapostavljene, dalo priložnost, ob priliki vsakoletnih skrajšav njihove pritožbe na licu mesta prijaviti odposlancem vrhovnega ravnateljstva.

5. in 6. Tedenska plača zavijalkam smodk in cigaret; vsoporedenje zavijalk s prejemalkami.

Način dela v svrhu sortiranja in zavijanja izdelkov kaže že po svoji naravi na uporabljanje pogojne (akordne, kosovne) plače.

7. Skrčenje delovnega časa na tedensko 48 ur; dovolitev prostega sobotnega popoldneva.

Do leta 1873 je delovni čas iznašal po 12 ur na dan ali 72 ur na teden.

V letu 1873 do 1898 po 10 ur na dan ali 60 ur na teden.

V letih 1898 do 1899 se je taistega polagoma skrajšalo na 9 in pol ure na dan, oziroma 57 ur v normalnem delovnem tednu, in naposled na 9 ur na dan ali 54 ur na teden.

Zadnje zopetno skrajšanje se je izvršilo šele ne prav pred dvema leti (od 1906) od 54 na 52 $\frac{1}{2}$ ure v normalnem delovnem tednu.

Nova razdelba časa ni še zadostno uživala; tudi je dveletna opazovalna doba za sklepanje zanesljivih zaključkov, kako je skrajšanje delovnega časa vplivalo zlasti ob živalnem menjevanju v delavskem stanu na storitev in zaslužek, mnogo prekratka.

Toliko pa je po dosedanjih izkušnjah gotovo, da je posledica skokoma skrajšane delovnega časa znatno nazadovanje delovne storitve, ki se deloma izraža v znižanju zaslužka. Ta okoliščina postane tembolj očitna, kolikor bolj se izpreminja od stopnje do stopnje povprečna kakovostna sposobnost delavstva.

Zaradi tega je naravnost murna zahteva previdnosti, da se pri skrajševanju delovnega časa postopoma le korakoma in le po daljšem opazovanju, da se tako prepreči hitne izpremembe v uspehih delu ter pri zaslužku; zlasti še v času, ko je treba vsa razpoložljiva sredstva posvetiti v prvi vrsti dejanskemu zvišanju zaslužka.

Neodvisno od tega pa vrhovno ravnateljstvo dovoljuje prostega sobotnega popoldneva ne odklanja. Poizkus v tej smeri se bo napravilo v poletni dobi 1908, sedaj brez skrajšanja sedanjega tedenskega delovnega časa.

8. Dopust brez odtegnitve plače, in sicer: do pet službenih let tri dni, čez pet službenih let sedem dni.

Odločbo se razglasi tekom leta 1908 po zaključku poizvedb.

9. Stalnost vsega delavstva brez izjeme po enoletni preizkusni službeni dobi.

§ 2. delovnega reda določa, da imajo začasni delavci v svrhu uvrstitve med stalne delavce prestatiti preizkusno službo v dobi enega leta.

Smislu primerna uporaba se predstojništvom vnovič naroča. Delavci, ki se tozadevno smatrajo za prikrašane, sporoče naj svoje želje pregledovalnim komisarijem vrhovnega ravnateljstva.

10. Izenačenje pri plači vseh ročnih delavk cigaret. Preprečenje izgub na plači premestitvah delavk ob priliki razpustitve delovnih skupin.

Popolno izenačenje plač vseh delavk cigaretne izdelave, brez ozira na vrsto cigaret in način opravljanja ni ne naenkrat izvedljivo in ne vjemajoče se z zahtevu delavk na možnost napredovanja na bolje plačane prostore.

Za skoro enako kvalificirana dela naj se načelno desegajo tudi enaki zaslužki; v kolikor to še ni izvedeno, zgodilo se bo kolikor hitro je pač le mogoče.

Če se bo vsled razpustitve skupin ročne izdelave cigaret delavke premestilo na prostore, za koje ne obstoje enake ali vsaj približno take plače, odpomoglo se bo izgubi na zaslužku v obliki mezdnih doklad.

11. Oddaja tobačnih izdelkov moškim delavcem po lastnih cenah.

Oddaja izdelkov po lastnih cenah ni združljiva z načeli tobačnega monopola.

12. Vsporednost obrtnih rokodelcev (profesijonistov) tobačne uprave z onimi c. kr. državnih železnic.

Od rokodelcev c. kr. državnih železnic zahteva se kvalificirana dela ter specialna znanja; nadalje se pogosto nahajajo na prostorih, s kojimi je združena odgovornost. — Nasprotno temu pa se od profesijonistov tobačne tovarne ne zahteva toliko rokodelske spretnosti, ker se v delavnicah izvršujejo le v interesu nemotenega tovarniškega obrata potrebna popravila ter preprosti novi predmeti. Vodstvo in odgovornost pristoja le dotičnemu uradniku in poslovodju.

Sicer pa se profesijonisti nahajajo z ozirom na zaslužek in starostno preskrbo napram navadnim dninarjem v mnogo ugodnejšem položaju. Posebno zmožni profesijonisti morejo doseči tudi mesto poslovodje.

13. Prosti poldnevi pred visokimi prazniki in na pustni torek plačajo naj se tudi pogojnim delavcem.

V bistvu pogojne plače je, da se je ne odmerja temeljem časovnega dela, marveč na podlagi dejanske storitve po teži ali kosih podelane tvarine. K vsoporedenju pogojnih (kosovnih) s časovnimi delavci v tej smeri, manjka torej predpogoj.

14. Izplačanje mezdnih odškodnine tudi samskim delavcem povodom odhoda k orožnim vajam.

Tej prošnji se ugodi. Določbe sledijo v kratkem.

15. Pouk tovarniškim zdravnikom, da je pri sprejemanju delovnih oseb ozirati se in dati prednost otrokom v tobačnih tovarnah unosenih delavcev.

Odredba že obstoji, da je pri sprejemanju delavcev na novo, otrokom tobačnih delavcev, ako je njihova sposobnost po tovarniškem zdravniku konstatirana, dati prednost, in sicer tako v skupini »v kraju tovarne bivaajočih prosilcev«, kakor tudi v skupini »izven sedeža tovarne stanujočih prosilcev«.

To odredbo se predstojništvom strogo naglašja. Na to nanašajoče se pritožbe prijaviti imajo prizadete osebe pregledovalnim komisarijem vrhovnega ravnateljstva na licu mesta.

Dunaj, v decembru 1907.

C. kr. vrhovni ravnatelj: Kempf.

Socijalne drobtine.

Vabilo k plesni veselici Podpornega društva delavcev in delavk c. kr. tobačne tvornice ljubljanske. Veselica se vrši v soboto, dne 22. februarja t. l. v veliki dvorani „Uniona“. Pričetek ob pol 8. uri zvečer. Vstop dovoljen tudi dostojnim maskam. Svira ljubljanska društvena godba. Vstopnina za nečlane 1 K. Vabimo k obilni udeležbi.

Delo S. K. S. Z. v Ljubljani. V prostorih S. K. S. Z. je vsak torek ob pol 8. uri zvečer javno predavanje vsak petek ob pol 8. uri zvečer je istotam socialni kurz

Ljubljana. (Shod naše tobačne organizacije.) V petek, dne 17. januarja t. l., smo zborovali v prostorih »S. K. S. Z.« Bil je res častni dan naše organizacije. Imeli smo štiri državne poslance na shodu: dr. Korošec, dr. Krek, Demšar in Gostinčar so prišli med nas. Shod je vodil tovariš Catar, delavka Brate je pa poročala o občnem zborovanju »Zveze avstrijskega krščanskega tobačnega delavstva«. Nato se je odobrila prošnja, ki se predloži državnemu zboru kakor tudi načelniku »Slovenskega kluba« dr. Šusteršiču, načelniku svobodne zveze krščanskih delavskih državnih poslancev Leopoldu Kunschaku, zvezi avstrijskega krščanskega tobačnega delavstva, glavnemu ravnateljstvu tobačne režije in finančnemu ministru. Iz govorov državnih poslancev dr. Kreka, dr. Korošca in Gostinčarja posnamemo sledeče: Dr. Krekov govor: Dr. Krek naglašja, da naj vse svoje potrebe in zahteve izraža delavstvo po svojem društvu. Kdor dela tu za društvo, dela za svoj stan in ne za stranko. Potrebno je, da zadobi društvo tako moč, da bo moral biti vsaka delavka in vsak delavec član društva. Vaša dolžnost je, da se vprašate, če ste storili svojo dolžnost društvu z agitacijo za društvo. Potrebno je branje časopisov. Kdor hoče, da pride naprej, mora brati časopise. Delavstvo tobačne tovarne bi moralo voditi vse ljubljansko delavstvo. Vaša organizacija je dvignila ljubljansko delavstvo, ki prireja danes veselice v »Unionu«. Z vašim krščansko-socialnim mišljenjem bi prepoili lahko vse delavstvo ljubljansko. Mislimi in skrbeti se mora tudi za drugo delavstvo. Duh delavstva ljubljanske tobačne tovarne bi moral biti duh vsega ljubljanskega delavstva. Če bi se vzbudil vaš duh med drugim delavstvom, bi bilo to v velikansko korist. V tobačni tovarni so v pretežni večini delavke, ki znajo, rekel bi, vse. Javnega agitatoričnega dela je premalo. Gremo nasproti časom, ko butnejo vprašanja o splošni ženski volivni pravici v. Duha samostojnosti bi imel rad med vami... Končno pravi: Vaše upravičene zahteve bomo vedno zastopali. Večjo moč, kakor poslanci, ima pa delavstvo, ako se drži svoje organizacije. Ako nima poslanec za seboj ozadja, ni nič. Za delavske zahteve ne zadostuje volja poslancev, marveč edinost delavstva. Naj bi ta duh bil tako močan, da bi segel v. iz tovarne v ljubljansko mesto in kranjsko deželo. (Živahno odobravanje.) — Dr. Korošec: Nam vsem poslanecem v »Slovenskem klubu« se gre, da delamo za korist ljudstva. Med slovenskimi poslanci imam dolžnost, da zastopam v proračunskem odseku tudi delavske koristi. Posrečilo se mi je, da sem prišel z delavskimi voditelji v zvezo. V proračunskem odseku hočem zagovarjati vaše zahteve. (Pritrjevanje.) Glavna pozornost se mora obračati na to, da dovolj za življenje zaslužite in da ste dovolj preskrbljeni za starost in onemoglost. Obejam, da bom skrbel v proračunskem odseku za vaše zahteve. Prosim, da mi vaše želje sporočate po vaših društvenih odborih. Nastopati morate odločno. Socialni demokratje v Mariboru ne puste delati nobenega, da dela, ako nima od društva legitimacije. Obejam, da hoče zastopati koristi tobačnega delavstva. (Živahno ploskanje.) — Gostinčar: Priporoča, da naj se delavstvo oklene organizacije. Naglašja, da hoče vse storiti za tobačno delavstvo, a posamezniki naj se nanj obračajo po društvu. Na Dunaju sem predlagal pri zborovanju »Zveze«, da naj bi se pripisalo ob 60letnici tobačnemu de-

lavstvu pet let pri provizijah. Naglašam, da je to stvar izprožilo vaše društvo. (Živahno ploskanje.) — Po Gostinčarju govori še dr. Krek in predsednik tovariš Catar. Ob viharjem odobravanju se sklene lepo uspelo zborovanje, na katerem so bili navzoči štirje državni poslanci »Slovenskega kluba«: Demšar, Gostinčar, dr. Korošec in dr. Krek.

Umrla je 34letna delavka Apolonija Sumrak. Zapušča dvoje nepreskrbljenih otrok. Bodi ji zemljica lahka!

Poročevalec o postavki tobak bo v proračunskem odseku poslanec »Slovenskega kluba« g. dr. Korošec. Naše delavstvo je imelo priliko, da je izpoznalo poslanca Korošca ob zadnjem shodu naše ljubljanske tobačne organizacije. Obljubil je, da se hoče zavzemati za upravičene težnje in zahteve tobačnega delavstva. Osobito je naglašal potrebo ureditve plač in pa pokojnin. Potrebno je, da bo poslanec dr. Korošec trajno poučen o težnjah tobačnega delavstva. Tobačno delavstvo, ki ima pritožbe, naj se zato po »Krajevni skupini zveze krščanskega tobačnega delavstva« zapušno obrača nanj.

Socialno-demokratska tobačna organizacija ljubljanska je imela te dni zborovanje v gostilniških prostorih nekdanjega »Katoliškega doma«. Med zborovalci je bilo precej takih mož, za katere se je potegnila svoj čas naša organizacija, da niso bili vrženi na cesto. Poročal je Kocmur. Njegov govor pa ni bil stvarno strokoven, marveč agitacijsko hujskajoč proti + + + krščanskim socialcem. Edino kar je povedal pametnega, so nedostaki tvorniške bolniške blaginje. Mi se ne bomo bavili s Kocmurjevimi hujskarijami. Preko njega hodimo svojo pot za izboljšanje tobačnemu delavstvu in se zelo malo zanimamo, kako pogreva Kocmur staro kašo.

Proračun postavke »tobak« za leto 1908 označuje dohodkov 243.957.800 K, izdatkov pa 92.766.400 K, torej čistega preostanka 151.191.400 K. Dohodki so proračunjeni za 7.698.800 K več kot v letu 1907. Izdatkov je več 3.601.800 K, čistega preostanka pa je več 4.897.000 K. Iz teh števil se jasno razvidi, da bi tobačna režija prav lahko ustregla željam delavstva in nižjih nastavlencev, po odločnem zboljanju in ureditvi delavskih službenih razmer in penzije. Čisti dobiček tobačne režije raste vsako leto v precej večji meri kakor stroški za delavstvo. Mikavno bi bilo pojasniti podrobne dohodke in izdatke, kakor jih nalaga finančno ministrstvo, toda bi vzelo veliko prostora. Delavstvo naj študira navedene številke in naj sodi, če so imeli socialni demokrati prav, ko so pred nekaj leti hvalili tobačno upravo, da je skrbna za delavstvo. Sicer priznamo tudi mi, da je delavstvu od bogate mize padlo na tla nekaj drobtin, toda to se je storilo vsled pritiska delavstva, ne pa iz proste volje in morda zaradi ljubezni do delavstva. Ako pojde stvar tako naprej, bomo doživeli čisti dobiček samo pri tobaku v taki višini, kakršno kake srednje države celotnega proračuna dohodkov. To pa kaže tudi, kako koristno bi bilo za državo, če bi prevzela v svojo režijo tudi za ljudske potrebščine zelo nujna podjetja, kakor premogovnike, trgovino z žitom in živino, petrolej, vse železnice in paroplovbo.

Odpuščen je bila iz službe neka večletna delavka. Vzela je bolniški dopust in rekla, da prosi zanj za toliko časa, dokler ne okreva. Dopustni list je bil izstavljen pa le za šest tednov. Delavka ga ni čitala, kar ji nihče zameril ne bo. Čez čas izve, da je odpuščen od dela, češ, da si ni preskrbela daljšega dopusta. Nam se zdi to-le čudno: 1. Odpust iz službe se sme določiti le po redovnem disciplinarnem ravnanju, razven v slučajih, ki jih označuje § 5. delavnega reda, ki tu ne pride v poštev. V tem slučaju se pač ni moglo disciplinarno postopati, ker delavka ni bila pozvana k disciplinarni preiskavi (videat § 35. del. reda). Tudi nismo čuli ničesar, da bi se bili izvršili §§ 27., 38., 39., 40., 41. delavnega reda. Nam se ta slučaj ne zdi človekoljuben. Namena delavka ni imela, da nalašč krši predpise. Vedela ni, da nima več dopusta. Naj bi jo bili opozorili, da je potekel do-

pust in vse bi bilo prav. Saj dobri predstojniki to itak vedno store, kar jim je seveda le v čast. Apeliramo na človekoljubnost predstojnikov, da naj pregledajo, če je delavka, kar pa dvomimo, res kršila predpise. Saj to lahko store in imajo na svoji strani tudi §§ 36. in 39. delavnega reda.

Delavno razmerje in dobrodelne naprave v podjetjih tobačnega monopola v letu 1906.

1. Stanovske in delavske okoliščine.

V podjetjih tobačnega monopola je bilo 31. decembra 1906 skupno 40.436 delavcev (123 manj kot preteklo leto 1905). V tovarnah jih je bilo 78.811 (4587 moških in 34.135 ženskih ter 89 mladoletnih in začetnikov), v skladiščih 180 (148 moških in 32 ženskih). Od 40.436 delavcev je bilo 232 delavcev, ki so dobivali tedensko plačo, 2937 moških in 3427 ženskih z dnevno plačo, 1293 moških in 31.025 ženskih plačanih od dela, skupaj 37.982 (4219 moških in 33.709 ženskih) stalnih delavcev; število stalnih delavcev se je v tem letu znižalo za 445, medtem ko je kategorija nestalnih delavcev, katerih je bilo koncem leta 1906 921 moških in 1587 ženskih, narastla za 322 (+ 96 moških, + 226 ženskih).

Število delavcev po starosti je sledeče:

Cez 14 do 16 let: — moških, 15 ženskih, skupaj 15; čez 16 do 20 let: 24 moških, 3506 ženskih, skupaj 3530; čez 20 do 30 let: 928 moških, 13.913 ženskih, skupaj 14.841; čez 30 do 40 let: 1693 moških, 9283 ženskih, skupaj 10.976; čez 40 do 50 let: 998 moških, 4709 ženskih, skupaj 5707; čez 50 do 60 let: 450 moških, 1787 ženskih, skupaj 2237; čez 60 do 70 let: 115 moških, 457 ženskih, skupaj 572; čez 70 let: 11 moških, 39 ženskih, skupaj 50.

2. Plačilne razmere.

Tedenski zaslužek je bil v tem letu povprečno pri vseh režijskih uradih, 293,5 delavnih dni v letu, povprečno 49,6 delavnih ur na teden in 90 minut odmor med delom na dan, za moške delavce 15 K 88 h (15 K 39 h v letu 1905), za delavke 11 K 78 h (11 K 39 h) in za mladoletne in začetnike 7 K 45 h (7 K 6 h). Pri posameznih delavskih kategorijah je bila povprečna tedenska plača: pazniki 19 K 43 h, moški tedenski delavci 19 K 92 h, ženski 13 K 69 h, moški dnevni delavci 12 K 94 h, ženski 10 K 6 h, moški akordni delavci 19 K 61 h, ženski 11 K 92 h, moški mladoletni delavci od časa 8 K 17 h, ženski 6 K 38 h, moški mladoletni delavci od časa 8 K 17 h, ženski 9 K 13 h in ženski 10 K 59 h.

3. Delavsko zavarovanje in dobrodelne naprave.

a) Bolniško zavarovanje. Pri večini bolniških zavarovanih je bilo v letu 1906 povprečno 38.711 (med temi 4489 moških) zavarovanih; obbolelo je 15.343 oseb (1288 moških in 14.055 ženskih) v 19.963 slučajih (1630 moških in 18.333 ženskih), pri čemur se porodi ne vračunajo. Število bolniških dni in oskrbe 448.589 (32.816 pri moških in 415.773 pri ženskah). Število porodov v tem letu je 5715 z 166.138 bolniških dni.

Zbolelih ne več kot za 4 dni (to je takih, ki ne dobe bolniške podpore v denarju), je bilo 2120, ki so imeli skupaj 3736 bolniških dni. Ambulančno se je ravnalo s 93.978 slučajih bolezni. Umrlo je 302 oseb, in sicer 34 moških in 268 ženskih.

Od 100 zavarovanih delavcev je sploh obbolelo 39,6, od 100 moških 28,7 in od 100 ženskih 41,1. Na vsakih 100 članov je zbolelo 36,3 moških in 53,6 ženskih (porodi se ne štejejo), splošno 51,6 slučajev bolezni. Na posameznega člana pride povprečno 15,88, na moškega 7,31 in na ženskega 12,15, končno za en porod 4,85 dni bolezni. Čas bolezni (brez ozira na porode) znaša povprečno 22,5, pri moških 20,1 in pri ženskah 22,7 dni. Dnevno je povprečno bolnih 1684,1 oseb (90,0 moških in 1594,1 ženskih) ali 43,5, oziroma

2,00 in 4,66 odstotkov povprečnega števila članov. Stroški jednega dneva bolezni znašajo povprečno 1 K 28 h, slučaj bolezni sploh 30 K 52 h in slučaj smrti 53 K 82 h.

Tobačno delavstvo na Nemškem. Skoro gotovo je našim cenjenim naročnicam in naročnikom iz tobačne tovarne znano, da na Nemškem nima država v rokah tobačnih izdelkov, ampak zasebni podjetniki. To je gotovo slabše za delavce in delavke, ker pri zasebnih fabrikantih je gotovo še težje kaj doseči, kakor pri državi. Toda še nekaj drugega imajo na Nemškem, ki je še slabše, in sicer izdelovanje cigar in cigaret na domu. Delavka dobi nekaj kilogramov tobaka na dom in potem mora oddati narejene cigarete v fabriko, seveda mora biti teža ravno ista. Pri tem se je pokazala in se še kaže vsa slaba stran takega domačega dela. Jetika je začela grozovito gospodariti med delavskimi družinami. Da se to omeji, so zahtevala vsa strokovna društva tobačnih delavcev, da se nemudoma odpravi domače delo. Država se je morala udati organiziranemu delavstvu, toda udala se je dosedaj le deloma, ker se boji kapitalistov. Prepovedala je namreč, da bi se smelo spati v isti sobi, kakor se dela. To je polovičarsko in zraven še nemumno. Delavec ali delavka malo zasluži in ne more najemati velikega stanovanja in država sedaj pravi, da se mora drugod spati in drugod delati. Seveda, kdo izmed tistih gospodov ve, kako se plačuje stanovanje. Ne rečemo, da ta postava nima dobrega namena, a vendar bi bilo najbolje, da bi tiste, ki so jo delali, poslali par mesecev cigare delati. Potem bi pa gotovo kar naenkrat prepovedali vse domače delo in zapovedali dobičkaželjnemu fabrikantom, da morajo postaviti tovarne in da prepuste na ta način malo svojega dobička delavcem. Lani je zborovala v Frankfurtu »Zveza tobačnih strokovnih društev« od 12. do 14. aprila. Vesel je bil lahko vsak tega zborovanja, ker je pokazalo, da dobra stvar krepko napreduje. Že prej je bilo namreč na Nemškem več strokovnih društev za tobačno delavstvo, a so se jih postarili socialni demokratje. Ker s temi ljudmi ni mogoče izhajati, so si neodvisni delavci in delavke ustanovili svojo strokovno zvezo. Ta je zborovala in iz poročil posnemamo: 1. januarja 1905 je znašalo število članov 2179, danes pa znaša 7638 članov. V dveh letih se je število članov zvišalo za 5459. Med 7638 člani je 3040 žensk. Krajevnih skupin je bilo 1. januarja 1905 44, zdaj jih je 117. Dohodki lanskega leta (1906) so znašali 72.065 mark (marka je 1 K 20 h) in stroški 70.334 mark. Izdalo se je: za podporo štrajkujočim 33.600 mark, za list 6147 mark, za agitacijo 7957 mark. Ostalo za podpore. — Iz teh števil se lahko veliko naučimo. Vidi se, da so se delavci morali mnogo boriti za svoje zahteve. Dalje pa opozarjamo, da mora vsak član organizacije biti naročen na skupen list, ki sedaj izhaja na 14 dni, in sicer v 9300 izvodih. V prihodnje se bo poskusilo list izdajati vsak teden. Za agitacijo se je potrošilo skoro 8000 mark. Zato pa tudi organizacija krepko napreduje. Nobeni stroški se tako hitro ne vrnejo, kakor stroški za list in za agitacijo. Novi člani, ki vstopijo, pomnožijo delavske vrste in skupna blagajna postane krepka. Doneski so po raznih krajih različni. Nekatere podružnice pobirajo tudi zase 6 do 12 vinarjev vsak teden, da imajo za slučaj boja s tovarno vedno pripravljeno nekaj denarja. Splošno se je pa v osrednjo blagajno plačevalo dosedaj po 24 vinarjev moški in po 18 vinarjev ženske na teden. Toda izpredvideli so, da je to premalo. Za naprej bodo različni razredi, in sicer bode najmanjši donesek 18 vinarjev na teden za mladoletne, ki še malo zaslužijo. Drugi plačajo več, in sicer po razredih do 72 vinarjev na teden. Seveda bodo zato dobivali podporo, če se preselijo v drugo tovarno in če ne dobe dela. Vidimo pa že iz tega, da se nemško tobačno delavstvo zaveda svojih stanovskih dolžnosti in zna tudi žrtvovati precej denarja, da doseže svoje namene.